

İşçi sigortaları idaresi kuruluşuna dair kanun tasarısı ve geçici komisyon raporu (1/461)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-389 6/1434

26 . VI . 1945

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

İşçi Sigortaları İdaresi teşkilâtına dair Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 23 . VI . 1945 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulmuş olduğunu arz ederim.

Başbakan
Ş. Saracoğlu

İşçi Sigortaları İdaresi Teşkilât Kanunu gerekçeler raporu

3008 sayılı İş Kanununun 100 ncu maddesi gereğince kurulması lâzımgelen İşçi Sigortaları İdaresinin teşkilâtına dair kanun iş hayatında çeşitli hallere karşı uygulanacak sigortaları ilgilendiren diğer kanunlarla bir bütün teşkil eder.

İşçi Sigortaları İdaresi ilkönce iş kazası, meslek hastalıkları ve analık hallerini karşılayan sosyal sigortaları uygulayacaktır. Bu sigortalara ait kanun tasarısı, Büyük Millet Meclisinin Geçici Komisyonunda incelenmiş olup Kamutaya sunulmuş bulunmaktadır. İleride belirecek ihtiyaç ve imkânlarla göre diğer sigorta kolları ile ilgili olarak çıkarılacak kanunların uygulanması da bu İdarenin görevleri arasında yer alacaktır.

İlişik tasarı, İdarenin teşkilâtını, görevlerini, yönetim ve denetleme usullerini ve memur ve hizmetlilerinin durumlarını ilgilendiren hükümlerle akçalı hükümleri içinde toplamaktadır. Bu İdare uyguladığı sigortalarda kâr amacı gütmeyen ve muhtariyeti bulunan, tüzelkişilikte bir Devlet kurumudur. İşçi Sigortaları İdaresi, özel sigorta şirketleri için kanunen tanınan imkânlardan faydalanabilecek bir durumda olması gerekli görüldüğünden bu kurumun bir Devlet teşekkülü olmakla beraber özel hukuk hükümlerince dahi tasarruf ehliyetinde bulunması ve işlemlerini ticaret usullerine göre yürüterek Devlet Maliyesine ait usul ve kayıtlarla bağlı olmaksızın muhtariyet esaslarına uygun olarak işlemesi lâzımgelmektedir. Ancak bu kurumun bütün gider ve işlemlerinin genel denetleme usullerine tâbi olmamasına karşılık özel bir denetleme sistemiyle aynı maksat sağlanmış bulunmaktadır. İdarenin, işlemlerinde bu kanun ile özel hukuk hükümlerine tâbi bulunması, bunun aslında bir Devlet kurumu olması niteliğini değiştirmeyecek ve benzer Devlet kurumlarında olduğu gibi, İdareye hukuki bakımdan bazı kolaylıklar da sağlayacaktır.

İdarenin bir Devlet kurumu olmasından doğan hukuki sonuçlar şunlardır:

1. — İdare, yaptığı işlerden bazılarının ticari mahiyette olmasından dolayı «tacir» sayılmıyacaktır.
2. — Borçlunun iflâs veya ödemedен âcizliği halinde İdare alacaklarının Devlet alacakları gibi hak ve rüçhanı vardır.
3. — İdarenin malları, Ceza Kanunu bakımından, Devlet malı sayıldığından, bunlara karşı işlenen suçlar için Devlet mallarına karşı işlenmiş gibi ceza kovuşturmaları yapılacaktır.

4. — Bu kurumun memur ve hizmetlileri Türk Ceza Kanununun 266 nci ve 279 ncu maddeleri kapsamına giren Devlet memurları hükmünde tutulacaktır.

Diğer taraftan İşçi Sigortaları İdaresinin Çalışma Bakanlığına bağlı bulunması ve başlıbaşına özel bir denetleme sistemine tâbi olması dolayısıyla bu idare, Ticaret Kanunu kapsamındaki özel sigortalılarla uğraşan kurum ve ortaklıkların denetlenmesine dair kanunlara tâbi bulunmayacaktır ki bu cihet zaten İş Kanununun 104 ncu maddesi hükmüyle sağlanmıştır.

Böylece kendine mahsus bir mahiyet gösteren İşçi Sigortaları İdaresi, hem özel hukuk hükümlerine göre tasarrufa ehliyetli ve muhtar bir teşekkül, hem de Çalışma Bakanlığına bağlı bir Devlet kurumu olmak niteliğini bünyesinde birleştirmektedir.

Ana çizgileri yukarıda belirtilen idarenin teşkilât organları, sosyal sigortaların uygulanmasıyla ilgili bütün işlemleri yürütmek görevinde olan bir genel müdürlük ile bu görevin yapılmasını gözetimi altında tutan bir yönetim kurulundan ve doğrudan doğruya sigortalılar ile işverenleri ilgilendirmesi bakımından bunların söz sahibi olmalarını sağlamak üzere, bir denetleme ve karar organı olan genel kuruldan ibarettir.

Yurdumuzda henüz başlangıç safhasının güçlükleriyle karşılaşacak olan sosyal sigortalıların başarılı bir şekilde kurulup düzenlenmesi için duyulacak ihtiyaca göre bu hususta zengin tecrübeleri bulunan yabancı ülkelerden uzman getirtilmesi imkânı sağlanmıştır.

Genel müdürlüğe direktif verecek durumda olan yönetim kurulunun bu görevi başarabilecek elemanlardan teşekkül etmesi gözönünde tutulmuştur. Genel kurul, iş hayatının ihtiyaç ve dileklerini ifade edecek olan işçi ve işveren temsilcilerden ve sigortanın ilim ve yönetim bakımından nasıl yürütülmesi gerektiği noktasında düşüncelerinden faydalanılacak profesörlerle iş dairesi ve sosyal yardım dairesi başkanlarından teşekkül etmektedir. Bu kurula Çalışma Bakanının veya tâyin edeceği diğer bir zatın başkanlık etmesi uygun görülmüştür. Yurdumuzda işçi ve işverenlere ait meslek birlikleri kurulmamış olduğundan işveren üyelerin ticaret odaları tarafından seçilmesi ve gerek işçi gerekse işveren üyelerin seçim usullerinin de Çalışma Bakanlığınca tesbit edilmesi lüzumuna varılmıştır.

İdarenin memurlarının iş teftişiyle görevli memurlara İş Kanununun 92 nci maddesiyle tanınmış olan yetkileri haiz bulunmalarına gelince bu cihet, sigortanın hesaplarına esas olabilecek her türlü belgeleri incelemek ve ilgilileri çağırıp gerekli soruşturmaları yapmak hususunda Sigorta İdaresinin memurlarını böyle bir yetki ile teçhiz etmek ihtiyacına dayanmaktadır. Diğer taraftan İş Kanununda bu hükmün ceza müeyyidesini teşkil eden 137 nci madde ve memurlara verilen yetkiye karşılık olan ödevlere ait 93 ncu madde ile memurların görevlerini yapmalarını kolaylaştıran 99 ncu maddenin de bu tasarıda yer alması lüzumlu görülmüştür.

Bunlardan başka, İş Kanununa tâbi olmasını gerektiren durumda olduğu halde herhangi bir sebeple ve bilhassa ilgili işverenlerin beyanname vermemeleri yüzünden bu kanun kapsamı içinde ayrılanmamış bulunan işyerlerinin, Çalışma Bakanlığının asıl görevli teşkilâtı gibi Sigorta İdaresi memurları tarafından da İş Kanunu kapsamı içine alınabilmesi yetkisi hükme bağlanmış ve böylece bunlarda çıkacak iş kazası, meslek hastalığı ve analık olaylarıyla ilgili işçi veya hizmetlerin de hak menfaatlerinin korunmuş olması sağlanmıştır.

İdarenin başlıca geliri, işverenlerden ve ilgili Sigorta Kanununa göre işçilerden alınacak primlerdir.

İş Kanununun, işçilerin sağlığını koruma ve iş emniyeti tüzüğü hükümlerine aykırı hallerden dolayı hükmolunacak para cezaları da, bu suçların sigorta rizikoları üzerine etkisi dolayısıyla, idarenin, muhtemel zararlarını karşılamak bakımından, gelirleri arasına katılmıştır.

İşçi Sigortaları İdaresinin mallarının işletilmesinde, yabancı ülkelerdeki benzer kurumlarda olduğu gibi, bir taraftan emniyet, diğer taraftan rantabilite amaçlarını sağlayan esaslar konmuştur.

Kamu hizmetinin aksamadan yürümesini sağlamak ve bir Devlet kurumunun itibarını muhafaza etmek zarureti gözönünde tutularak bu idarenin Devlet kefilliği altında borçlanması hakkındaki madde kaleme alınmış ve bu hükmün, bilhassa ilkyıllarda umulmaz giderleri karşılamak zorunda kalabilecek olan idare için akçalı bir inanca teşkil etmesi düşünülmüştür.

Adalet, Bütçe, Ekonomi ve Sağlık ve Sosyal Yardım Komisyonlarından seçilen 5 er üyeden kurulmuş Geçici Komisyon raporu

T. B. M. M.
Geçici Komisyon
Esas No. 1/461
Karar No. 2

6 . VII . 1945

Yüksek Başkanlığa

3008 sayılı İş Kanununun 100 ncu maddesi gereğince kurulması gereken İşçi Sigortaları İdaresinin teşkilâtına dair Hükümetçe hazırlanıp Büyük Millet Meclisine verilen kanun tasarı 29 . VI . 1945 tarihli toplantıda Kanunîyeye Adalet, Bütçe, Sağlık ve Ekonomi Komisyonlarından seçilecek beşer üyeden mürekkep Geçici Komisyonla tevdi edilmiş ve Geçici Komisyon Çalışma Bakanı ve Maliye Bakanlığı temsilcileri hazır oldukları halde müzakerelede bulunmuştur.

Tasarıda kanun (İşçi Sigortaları İdaresi Teşkilâtı Kanunu) diye isimlendirilmiş ise de bu başlık kurulması gereken teşkilât ve teşkilâtın maksadını anlatmaya yeter görülmediğinden hem maksadı, hem de teşkilâtı ifadeye daha elverişli olarak kanunun adı (İşçi Sigortaları Kurumu) diye değiştirilmiştir.

Kanunun teknik ve hüküm bakımından birbirine yakın maddelerinin bir arada yazılması komisyonumuzca uygun görülmüştür; bu itibarla tasarıya komisyonumuzca verilen şekil ile Hükümet teklifi arasında madde numaralarının sırası bakımından bazı farklar görülmektedir.

Hükümet teklifinin bir çok maddelerinde yazılı «İşçi Sigortaları İdaresi» tâbiri başlığa uygun olarak «İşçi Sigortaları Kurumu» veya sadece «Kurum» diye değiştirilmiştir.

Birinci maddede kanun tasarisının maksadına uygun hükümlerle kurumun hukuki mahiyeti, tüzel kişiliği, idari ve mali yönden muhtarlığı belirtilmiştir. Hükümet teklifindeki birinci maddenin ihtiva ettiği hükümlerden memurların ve Yönetim Kurulu üyelerinin alacakları maaş ve ücretlere ait hüküm, Malî hükümlerle birleştirilmek üzere buradan çıkarılmış, tasarıda meskût bırakılmış olan memurların emeklilik haklarına ait komisyonumuzca tedvin edilen yeni hükümle birlikte 17 nci madde olarak tasarıda yer almıştır.

İhtiva ettiği hükümde değişiklik yapılmış olan

maddelerden biri de tasarı 10 ncu maddesidir.

Yönetim Kurulunda Hükümetçe tâyin edilecek üyelerden başka işçiyi ve işvereni temsil edecek birer üyenin de bulunması Komisyonca lüzumlu görülmüştür. Hükümet tasarisında Yönetim Kuruluna Maliye Bakanlığı teklifiyle bir Başkan tâyini düşünülerek o yolda hüküm konulmuş bulunmaktadır; Komisyonumuz genel idaresi ve deneti Çalışma Bakanlığına ait olan bir müessesenin yönetim kurulu Başkanının bir başka Bakanlık tarafından seçilmesini uygun görmemiştir. Çalışma Bakanı, Hükümet teklifinin kabulü hususunda ısrarla durmuş ise de Komisyonun oy ve kanaati yönetim Kuruluna Maliye Bakanlığınca bir üye verilmesinin faydalı olacağı ve Başkanın Yönetim Kurulunca kendi arasından seçilmesi iktiza edeceği şeklinde tecelli etmiş ve maddedeki hüküm o suretle değiştirilmiştir. Bu maddede yönetim Kuruluna tâyin edilecek kimselerde araacak uzmanlık vasıflarına bazı ilâveler yapılmış ve işçi ve işveren temsilcilerinin seçim şekillerine dair de hüküm konulmuştur.

Yönetim Kurulunun görevlerine ait olan 11 nci maddede bazı ilâveler yapılması komisyonca lüzumlu görülmüştür. Komisyonun çalışma usullerini, memurların görev ve yetkilerini gösterecek bir yönetmelik hazırlanması Hükümet tasarisıyla Yönetim Kuruluna görev olarak verilmektedir. Tasarının 22 nci maddesi kurumun Muhasebei Umumiye ve Müzayede ve Münakasa ve İhale Kanunları hükümlerinden müstesna tutulacağını bildirmektedir. Komisyonumuz da bu hükme taraftar olduğu için Kurumun tatbik edeceği hesap ve alım, satım usullerinin 11 nci maddenin (d) fıkrasında derpiş edilen yönetmelikte açıklanmasını faydalı mütalâa etmiştir. Kurum adına bu Kanunun temsile yetkili kıldığı kimselerden başkaları için imza yetkisi vermek görevi de açıkta görülerek komisyonumuzca Yönetim

Kuruluna verilmiştir. Kurumun hastane, doğumevi gibi müesseseleri olacağına göre gayrimenkul mal edineceği tabiidir; bu cihetin de 11 nci maddede Yönetim Kurulunun görevleri arasında mülâhaza edilmesi uygun görülmüştür.

Genel Kurulun, ne suretle teşekkül edeceğine dair olan 12 nci madde de Sağlık Bakanlığı Hıfzıssıhha dairesi başkanının, Teknik üniversiteden alınacak uzmanın ve Başbakanlık Umumi Murakabe Heyetinden gelecek bir üyenin de Genel kurula iştiraki uygun görülerek o yolda jâveler yapılmıştır. Bu kurula iştirak eden Üniversite profesörlerinde aranılacak vasıflardan sosyal hukuk sahasında uzman olmak vasfı iş hukuku alanında uzman olmak şeklinde değiştirilmiştir.

Genel Kurulun işçi üyelerinin İş Kanununa göre seçilmiş işçi temsilcileri arasından ayrılması esası kabul edilmiş, yurdumuzda işçi teşkilâtı tamamlanmaya kadar işçi üyelerinin nasıl seçileceğinin Çalışma Bakanlığınca belirtilmesi uygun görülmüştür.

Hükümet tasarısının denetçilere ait olan 17 nci maddesi komisyon tadilinde 15 nci madde olarak yer almış, denetçilerin sayısı kadro ile belirtileceğine göre kanun tasarısında tâyinine lüzum görülmemiştir.

Hükümet teklifinin 20 nci maddesi İşçi Sigortaları Kurumunun her sigorta kolu için ayıracığı yedek akçaları Millî Bankalara ve Devletin çıkardığı veya kefil olduğu tahvillere yatırmak suretiyle işletmeyi derpiş etmiştir; komisyonumuzda geçen müzakerelerde bunlara ilâve olarak paranın gayrimenkül edinmek ve gayrimenkül karşılığı ödünç vermek şekliyle de işletilebilmesi yetkisinin kuruma verilmesinde fayda mülâhaza edilmiş, halin lüzum ve zaruretlerine göre kurumun bu üç yoldan herhangi birini ihtiyar edebileceği öne sürülmüştür. Çalışma Bakanı, Hükümet teklifinde mevcut olmayan bu fıkranın ilâvesine uygun bulmamış, Maliye temsilcileri ve bu arada komisyona Maliye Bakanı adına gelmiş olan Maliye Müsteşarı bu fıkranın ihtiva ettiği hükmün ilâvesine taraftar olmadıklarını ifade etmiş, millî bir müessese olan kurumun malî istikrarımıza hadim hususlara ortak olması tabii ve lüzumlu görülmekle beraber kurumun parasını işletme hususunda çeşitli yetkilere sahip olması komisyona uygun görül-

müştür. Bu itibarla kurum akçalarının Hükümet teklifinde gösterilen yerlere bağlanmasıyla beraber gayrimenküle yatırmak veya ipotek ve vefaen ferağ suretleriyle gayrimenkül karşılığında icabında ödünç vermek suretiyle de işletilmesi imkânı sağlanmıştır.

Hükümet teklifinin 21 nci maddesinde kurumun ticarî muamelelerinden ötürü tacir sıfatını iktisap etmeyeceği yazılı idi ise de bu hüküm Ticaret Hukukunun tacirlere bahsettiği bir takım kolaylık ve imkânlardan kurumun faydalanmasına mâni görüldüğünden kaldırılmış bilâkis ticarî mahiyetteki işlemlerinden dolayı kurumun tacir sıfatını kazanmasında fayda mülâhaza edilmiş, ancak hâkim manada bir âme müessesesi olan kurumun iflas yoluyla takibe mâruz kalması bir mahzur olacağı düşünüldüğünden iflâs hükümlerinin bu kurum hakkında yürütmeyeceği tasrih edilmek suretiyle maddeye yeni bir şekil verilmiştir.

Komisyon tadilinin 24 nci maddesiyle konulan hükümler tasarıda mevcut değildir. Kurum bir sosyal yardım müessesesidir, kurumun ilgililerden alacağı primlere sair gelirleri itibariyle vergiye tâbi tutulmasının umumî masrafları artırarak sigorta primlerinin yükselmesine yol açacağı, bunun da memleket ekonomi bünyesine menfi tesirleri bulunacağı ve diğer taraftan kurumca kendisine yardım edilen şahısların verilen ödenekler vesair menfaatler üzerinden vergi ile mükellef tutulmalarının bu gibi kimselerin lâyıf ve muhtaç oldukları himayenin azalmasına sebep olacağı neticesine varılmış bu sebeplerle Maliye Bakanlığı temsilcisinin de uygun bulunduğu şekilde bir vergi muafiyeti hükmü kaleme alınarak kabul edilmiştir. Bunların dışında bazı maddelerde kelime değişiklikleri yapılmış, tasarının ihtiva ettiği öteki hükümler uygun görülmüştür.

İşçi Sigortaları Kurumu teşkiline ait kanun tasarısı Kamutaya arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulmuştur.

Geçici Komisyon

Başkanı	Sözcü	Kâtip
Tokad	Konya	Kastmonu
R. A. Sevengül	H. Karagülle	Dr. F. Ecevit
Antalya	Balıkesir	Bitlis
N. Aksoy	M. Akpınar	B. Osma

Bolu
Dr. Z. Ülgen
Denizli
N. Küçüka
İmzada bulunamadı
Eskişehir
Y. Abadan

Rize
Saim A. Dilemre
Edirne
Dr. F. Memik

İzmir
B. Arıman
Zonguldak
Ş. Tanson
Urfa
M. E. Tekeli

Kütahya
Dr. Ali S. Delilbaşı

Bursa
Dr. T. Simer
İmzada bulunamadı

Manisa
Dr. Saada Kâatçılar
İmzada bulunamadı

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

İşçi Sigortaları İdaresi Teşkilâtına dair kanun tasarısı

MADDE 1. — İş hayatında türlü hallere karşı ilgili Sigorta Kanunu hükümlerini uygulamak üzere, Çalışma Bakanlığına bağlı olarak bir İşçi Sigortaları İdaresi kurulmuştur.

İdare bu kanun ve özel hukuk hükümlerine tâbi ve akça ve yönetim yönünden muhtar, tüzel kişilikte bir Devlet kurumu olup uyguladığı sigortalarda kâr amacı gütmaz.

Bu idare memurlarıyla yönetim kurulu başkanı ve üyelerinin aylıkları hakkında 3659 sayılı kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 2. — İşçi Sigortaları İdaresinin organları şunlardır:

1. Genel müdürlük teşkilâtı;
2. Yönetim kurulu;
3. Genel kurul.

MADDE 3. — Genel Müdürlük teşkilâtı, genel müdür ile bir veya birkaç muavininden ve merkez teşkilâtı ile şube ve acantalıklardan tereküp eder.

MADDE 4. — İşçi Sigortaları İdaresinin genel müdürü ile muavinleri Çalışma Bakanının teklifi üzerine müşterek kararname ile tâyin olunurlar.

MADDE 5. — Genel müdür idarenin bütün işlerini yönetim kurulunun gözetimi altında yürütür ve adalet, yargı ve idare makamlarıyla üçüncü kişilere karşı idareyi temsil eder.

GEÇİCİ KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

İşçi Sigortaları Kurumu Kanunu tasarısı

Kuruluş

MADDE 1. — İş hayatında türlü hallere karşı ilgili Sigorta Kanunu hükümlerini uygulamak ve Çalışma Bakanlığına bağlı olmak üzere İşçi Sigortaları Kurumu vücuda getirilmiştir.

Kurum bu kanun özel hukuk hükümlerine tâbidir. Malî ve idarî bakımdan muhtardır ve tüzel kişilikte bir Devlet kurumudur.

MADDE 2. — İşçi Sigortaları Kurumunun organları şunlardır:

- a) Genel müdürlük teşkilâtı;
- b) Yönetim kurulu;
- c) Genel kurul;

Genel müdür, yardımcıları, memurlar:

MADDE 3. — Genel müdürlük teşkilâtı genel müdürle iki yardımcısından ve merkez teşkilâtı ile şube ve acantalıklardan tereküp eder.

MADDE 4. — Kurumun Genel müdürü ile yardımcıları Çalışma Bakanının teklifi üzerine müşterek kararlarla tâyin olunur.

MADDE 5. — Genel müdür kurumun bütün işlerini Yönetim Kurulunun gözetmesi altında yürütür ve markemelerle adalet ve idare makamlarına ve gerçek ve tüzel kişilere karşı kurumu temsil eder.

Hü.

MADDE 6. — İdarenin, 3659 sayılı kanununun 2 nci maddesindeki cetvelin 6 ncı derecesine kadar olan memurları genel müdürün teklifi üzerine Yönetim Kurulunca ve bunlardan başka memur ve hizmetlileri de genel müdür tarafından tâyin olunurlar.

MADDE 7. — Gerekli görülürse, Bakanlar Kurulundan alınacak karar üzerine, İşçi Sigortaları İdaresinde özel bağitlarla yabancı Devlet uyruklarından uzmanlar çalıştırılabilir.

MADDE 8. — İdarenin yetkili memurları tarafından işçi sigortaları ile ilgili işlerin yürütülmesinde İş Kanununun 92, 93, 99 ve 137 nci maddeleri hükümleri uygulanır.

Bu memurlar herhangi bir işyerinin İş Kanununda 2 nci maddeye göre, anılan kanun hükümlerinin kapsamı içinde bulunması gerektiğini görürlerse, o işyerinin bu durumunu usulünce inceleyip tesbit ederek o yolda ayrılanması işlemlerini de yürütmeye yetkilidirler.

MADDE 9. — İşçi sigortaları İdaresinin memur ve hizmetlilerine Türk Ceza Kanunu hükümlerinin uygulanmasında bunlar Devlet memurları hükmünde sayılırlar.

MADDE 10. — Yönetim kurulu bir başkan ile üç üyeden tereküp eder. İdarenin genel müdürü yönetim kurulunun tabii üyesidir.

Başkan Maliye Bakanlığının ve üç üye de Çalışma Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulunca üç yıl için tâyin olunur.

Çalışma Bakanlığınca teklif edilecek üç üyeden birinin iş fizyolojisi, ortopedi veya cerrahlık kollarında uzman bir hekim ve başkan ile geri kalan üyeleri ise sosyal hukuk, sosyal ekonomi ve genel olarak sigorta alanlarında yetkili kimselerden olmaları şarttır. Yönetim kurulu enaz 15 günde bir toplanır.

Geçici K.

MADDE 6. — Kurumun 3659 sayılı kanununun 2 nci maddesindeki cetvelin 6 ncı derecesine kadar olan memurları Genel müdürün teklifi üzerine Yönetim Kurulunca, bunlardan başka memur ve hizmetlileri Genel müdür tarafından tâyin olunur.

MADDE 7. — Kurumun memur ve hizmetlileri Türk Ceza Kanunu hükümlerinin uygulanmasında Devlet memuru sayılır.

MADDE 8. — Kurumun yetkili memurları tarafından işçi sigortaları ile ilgili işlerin yürütülmesinde İş Kanununun 92, 93, 99 ve 137 nci maddeleri hükümleri uygulanır.

Kurumun memurları herhangi bir işyerinin İş Kanununa tâbi tutulması gerektiğini görürlerse, bu işyerinin durumunu usulünce inceliyerek tesbit etmeğe ve kanun gerçevesinde ayrılanmasını sağlamaya yetkilidirler.

MADDE 9. — İşçi Sigortaları Kurumunda Bakanlar Kurulundan alınacak karar üzerine özel bağitlarla yabancı uzmanlar çalıştırılabilir.

Yönetim Kurulu

MADDE 10. — Yönetim Kurulu, tabii üye olan Genel Müdürle birlikte yedi üyeden teşekküle eder. Üç üye Çalışma Bakanlığı ve bir üye Maliye Bakanlığı teklifiyle Bakanlar Kurulunca tâyin olunur. İşçi ve işverenleri temsil edecek birer üye Genel Kurula gelmiş olan işçileri ve işverenleri temsilcileri tarafından kendi aralarından seçilir.

Hükümetçe tâyin edilecek dört üyeden birinin iş fizyolojisi veya iş hifzissihhası, ortopedi veya cerrahlık kollarında uzman bir hekim öteki üyelere birinin sigorta uzmanı diğer üyelerin ise iş hukuku ve sosyal ekonomi alanlarında yetkili kimseler olmaları şarttır. Bu üyelerin görev süresi üç yıldır.

Yönetim Kurulu Başkanını kendi üyeleri arasından seçer. Genel Müdür başkan seçilemez. Yönetim Kurulu en az haftada bir toplanır. Yönetim Kurulu üyeleri tekrar seçilebilir.

MADDE 11. — Yönetim kurulunun görevleri şunlardır :

- a) Genel Müdürlüğün işlerini gözetimi altında tutmak ;
- b) İdarenin genel müdürlükçe teklif edilecek senelik yönetim giderleri bütçesiyle memur ve kadrolarını tesbit ederek Çalışma Bakanlığına sunmak ;
- c) İdarenin genel müdürlükçe hazırlanan bilançosunu ve yapılan işler raporunu kesin şekilde yazarak Genel Kurula verilmek üzere Çalışma Bakanlığına sunmak ;
- d) Memleketin gerekli yerlerinde işçi sigortaları idaresi şube veya acentalıklarının kurulmasına yahut kaldırılmasına karar vermek ;
- e) İdarenin çalışma usullerini ve memur ve hizmetlilerinin görev ve yetkilerini göstermek üzere çıkarılacak yönetmelik tasarılarını hazırlayarak Çalışma Bakanlığının onayına sunmak ;
- f) İşçi sigortaları hakkındaki kanunlar gereğince yapılacak tedaviler ve her türlü yardımlar için gerekli hastane doğumevi ve malûlleri işe alıştırma yurdu gibi sağlıkla ilgili veya sosyal kurumların meydana getirilmesi hakkında Genel Kurula tekliflerde bulunmak ;
- g) İşçi Sigortaları idaresinin mallarının idare edilmesi hakkında kararlar vermek ;
- h) İdarece girilecek her türlü borç almaları ev idareye 10 000 liradan çok akçalı sorum yükleyecek bağrıtları inceleyip onamak .

MADDE 12. — Genel Kurul :

1. Türlü işlerin işverenleri ile bu işlerdeki işçiler arasından en az on beşer kişi olmak üzere eşit sayılarda seçilecek üyelerden,
2. Çalışma Bakanlığının İş Genel Müdürü, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Sosyal Yardım Dairesi Başkanı, Maliye Bakanlığının Hazine Umum Müdüründen ve Ticaret Bakanlığının İç Ticaret Genel Müdüründen ;
3. Üniversite veya yüksek okul profesörleri arasından seçilecek sosyal hukuk, sosyal ekonomi ve sigorta alanlarıyla iş fiziyojisi, ortopedi yahut

MADDE 11. — Yönetim Kurulunun görevleri şunlardır :

- a) Genel Müdürlüğün işlemlerini gözetimi altında tutmak ;
- b) Kurumun Genel Müdürlükçe teklif edilecek senelik yönetim giderleri bütçesiyle memur ve hizmetliler kadrolarını tespit ederek Çalışma Bakanlığına sunmak ;
- c) İdarenin Genel Müdürlükçe hazırlanan bilançosunu ve yapılan işler raporunu Genel Kurula vermek üzere Çalışma Bakanlığına sunmak ;
- ç) Memleketin gerekli yerlerinde İşçi Sigortaları Kurumu şube veya acentalıklarının kurulmasına yahut kaldırılmasına karar vermek ;
- d) Kurumun çalışma, hesap ve alm, satım usullerini ve memur ve hizmetlilerinin görev ve yetkilerini göstermek üzere çıkarılacak yönetmelik tasarılarını hazırlayarak Çalışma Bakanlığının onayına sunmak ;
- e) Kurum veya şubeleri adına imza yetkisinin kimlere verileceğini tâyin etmek ;
- f) İşçi Sigortaları ile ilgili kanunların gerektirdiği tedaviler ve her türlü yardımlar için hastane ve doğumevi ve malûlleri işe alıştırma yurdu gibi sağlıkla ilgili veya sosyal müesseselerin meydana getirilmesi hakkında Genel Kurula tekliflerde bulunmak ;
- g) İşçi Sigortaları Kurumunu adına gayrimenkul mal edinilmesi ve Kurumun bütün mallarının idare edilmesi hakkında kararlar vermek,
- ğ). Kurumca girilecek her türlü ödünç almaların ve idareye (10 000) liradan çok akçalı sorum yükleyecek bağrıtları inceleyip onamak .

Genel kurul

MADDE 12. — Genel Kurul :

- a). Türlü işlerin işverenleriyle bu işlerdeki işçiler arasından en az on beşer kişi olmak üzere eşit sayılarda seçilecek üyelerden,
- b) Çalışma Bakanlığının İş Dairesi Genel Müdürü, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının Sosyal Yardım ve Hıfzıssıhha daireleri başkanları ile Maliye Bakanlığının Hazine Genel Müdüründen ve Ticaret Bakanlığının İç Ticaret Genel Müdürlüğünden ve Başbakanlık Umumî Murakabe Heyetinden gönderilecek bir zatten,
- c) Üniversite, Teknik Üniversite ve yüksek

Hü.

cerrahlık kollarında uzman bir veya birkaç zattan;
teşekkül eder.

İşveren üyeler, ticaret ve sanayi odalarının işçi üyeler ise işyerlerindeki temsilci işçiler tarafından seçilirler.

Nerelerdeki Ticaret ve Sanayi Odalarının hangi işlerden, kaçar işveren üye seçecekleri ve aynı yerlerde işçi üyeler seçiminin nasıl yapılacağı Çalışma Bakanlığınca tesbit edilir.

Profesör üyeler Çalışma Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından beraberce seçilir.

İşveren, işçi ve profesör üyelerin görev süreleri üç yıldır. Süresini dolduran üyeler yeniden seçilebilir.

Çalışma Bakanı veya tevkil edeceği bir zat Genel Kurula başkanlık eder.

MADDE 13. — Genel Kurul her sene en geç nisan sonuna kadar Çalışma Bakanının çağrısı üzerine toplanır. Çalışma Bakanı gerekli görürse Genel Kurulu olağanüstü toplantılara da çağırabilir.

Toplantı için yeter sayı tam üye sayısının salt çokluğudur.

MADDE 14. — Genel Kurulun görevleri şunlardır.

a) İdarenin bilânço ve yapılan işler raporu ile denetçiler tarafından işlemlerin ve hesapların denetlenmesi sonuçlarını gösteren raporlar üzerine karar vermek. (Bilânçonun ve yapılan işler raporunun Genel Kurulca onanması ile ilgililer ibra edilmiş olurlar).

b) Sağlıkla ilgili veya sosyal kurumların meydana getirilmesi için Yönetim Kurulunca yapılacak teklifler hakkında kararlar vermek;

c) İşçi sigortalarını ilgilendiren kanunlar hakkında kendiliğinden veya Çalışma Bakanlığının istemi üzerine, düşünce ve dileklerini belirtmek.

Genel Kurulun, görevlerinden (b ve c) paragraflarında yazılı olanlar hakkında vereceği kararlar, Çalışma Bakanlığına sunularak bu Bakanlığın onanmasıyla kesinleşir.

Geçici K.

okul profesörleri arasından seçilecek İş hukuku, Sosyal Ekonomi ve Sigorta alanlarıyla İş Fizyolojisi veya İş Hifzıssırhı, ortopedi yahut cerrahlık, mühendislik kollarında uzman bir veya bir kaç kişiden teşekkül eder.

İşveren üyeler Ticaret ve Sanayi, odalarının işçi üyeler işyerlerindeki temsilci işçiler tarafından seçilir.

Nerelerdeki Ticaret ve Sanayi odalarının hangi işlerden kaçar işveren üye seçecekleri ve işçi teşkilâtı tamamlanuncaya kadar aynı yerlerde işçi üyeler seçiminin nasıl yapılacağı Çalışma Bakanlığınca belirtilir.

Üniversitelerden ve yüksek okullardan gelecek üyeler Çalışma ve Millî Eğitim Bakanlıkları tarafından beraberce seçilir.

Bu maddenin (a ve c) fıkralarında yazılı bulunan üyelerin görev süreleri üç yıldır. Süresini dolduran üyeler yeniden seçilebilir.

Çalışma Bakanı veya görevlendireceği kimse Genel Kurula Başkanlık eder.

MADDE 13. — Genel Kurul her yıl en geç nisan sonuna kadar Çalışma Bakanının çağrısı üzerine toplanır. Çalışma Bakanı gerekli görürse Kurulu olağanüstü toplantılara da çağırabilir. Toplantı için yeter sayı tam üye sayısının salt çokluğudur.

MADDE 14. — Genel Kurulun görevleri şunlardır:

a) Kurumun bilânço ve yapılan işler raporuyla denetçiler tarafından işlemlerin ve hesapların denetlenmesi sonuçlarını gösteren raporlar üzerine karar vermek. (Bilânçonun ve yapılan işler raporunun Genel Kurulca onanmasıyla ilgililer ibra edilmiş olurlar).

b) Sağlıkla ilgili veya sosyal müesseselerin meydana getirilmesi için yönetim kurulunca yapılacak teklifler üzerine kararlar vermek,

c) İşçi sigortaları konularında kendiliğinden veya Çalışma Bakanlığının istemi üzerine düşünce ve dileklerini bildirmek.

Genel kurulun görevlerinden (b ve c) fıkralarında yazılı olanlar hakkında vereceği kararlar Çalışma Bakanlığına sunularak bu Bakanlığın onanmasıyla kesinleşir.

Denetçiler

MADDE 15. — Genel Kurul üyelerinden 3656 ve 3659 sayılı kanunlara tâbi olup da toplantılara Ankara dışından geleceklere kanuni yollukları verilir.

Bunların dışında kalanlara Çalışma Bakanlığınca tesbit edilecek esaslara göre yolluk ödenir.

İşçi üyelere, ayrıca işlerinden ayrıldıkları günden işbaşına dönmeleri gereken güne kadar geçen iş günleri için, ilgili işyerlerinden kendilerine ödenmemiş olan günlük kazançları da sigorta idaresince ödenir.

MADDE 16. — Genel Kurulun işçi üyelerinin iş bağıtları, her işçinin kurul toplantılarına katılmak için çalıştığı iş yerindeki asıl işinden ayrılması dolayısıyla, işveren veya işveren vekili tarafından bozulamaz.

MADDE 17. — İdarenin işlerini ve hesaplarını Genel Kurul adına denetlemek üzere, Çalışma Bakanlığı, üniversite veya yüksek okul diplomalı ve sigorta veya muhasebe işlerinde yetkili kimselerden veya işlerin çokluğuna göre daha fazla denetçi tâyin eder. Denetçilerin aylık ödenekleri Sigorta İdaresinin bütçesinden ödenir.

MADDE 18. — Denetçiler, İşçi Sigortaları İdaresince yürütülmüş olan işler ve hesaplar üzerinde her ay yapacakları denetlemelerin sonuçlarını gösterir raporlarını ondan sonraki ayın on beşine kadar ve bu aylık raporlardan başkaca bir yıllık denetlemelerinin sonuçlarını Genel Kurula bildirmek üzere hazırlayacakları genel raporlarını da her yıl Mart ayı içinde Çalışma Bakanlığına sunarlar.

MADDE 15. — Kurumun işlerini ve hesaplarını genel kurul adına denetlemek üzere, Çalışma Bakanlığı, Üniversite veya yüksek okul diploma ve sigorta veya hesap işlerinde yetkili kimselerden gereği kadar denetçi tâyin eder. Denetçilerin aylık ödenekleri kurum bütçesinden ödenir.

MADDE 16. — Denetçiler, İşçi Sigortaları Kurumunca yürütülmüş olan işler ve hesaplar üzerinde her ay yapacakları denetlemelerin sonuçlarını gösterir raporlarını ondan sonraki ayın on beşine kadar ve bu aylık raporlardan başkaca bir yıllık denetlemelerin sonuçlarını genel kurula bildirmek üzere hazırlayacakları genel raporlarını da her yıl Mart ayı içinde Çalışma Bakanlığına sunarlar.

Maaş, ücret ve yolluklar

MADDE 17. — Kurum memurlarıyla yönetim kurulu başkan ve üyelerinin aylıkları hakkında 3659 sayılı kanun hükümleri uygulanır. Yönetim Kurulu üyelerinden 3656 ve 3659 sayılı kanunlara tâbi daire ve müesseselerde çalışan memurlara üzerlerinde 3460 sayılı kanunun 45 nci maddesinin son fıkrasında yazılı ek görevlerden biri bulunmamak şartıyla ayda 100 lirayı geçmemek üzere bir ücret verilebilir.

Kurumun memur ve hizmetlileri, geçici maddeleri uygulanmamak üzere, 4222 sayılı kanun hükümleri gereğince emeklilik hakkından faydalanır.

MADDE 18. — Genel Kurul üyelerinden 3656 ve 3659 sayılı kanunlara tâbi olup da toplantılara Ankara dışından geleceklere kanuni yollukları kurum tarafından verilir.

Bunların dışında kalanlara Çalışma Bakanlığınca konulacak esaslara göre yolluk ödenir.

İşçi üyeler, ayrıca işlerinden ayrıldıkları günden işbaşına dönmeleri gereken güne kadar geçen iş günleri için, ilgili işyerlerinden kendilerine ödenmiş olan gündelikleri de Sigorta Kurumunca ödenir.

Kurumun gelirleri

MADDE 19. — İşçi Sigortaları İdaresinin gelirleri şunlardır :

a) İşçi Sigortaları hakkındaki kanunlara göre genel olarak işverenlerin ve bazı sigorta kolları için ayrıca işçi ve hizmetlilerin dahi ödeyecekleri primler ;

b) İş Kanununun 30 ncu maddesine göre işçi ücretlerinden yapılan ceza kesintilerinden Çalışma Bakanlığınca idareye verilmesi uygun görülecek paralar ;

c) İş Kanununun 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119 ve 120 nci maddeleriyle işçi sigortalarını ilgilendiren kanunlara göre işverenler veya işçiler hakkında hükmedilecek para cezaları ;

ç) Gerçek veya tüzel kişiler tarafından başlanacak yahut vasiyet edilecek menkul ve gayrimenkul mallar ;

d) İdarenin menkul ve gayrimenkul mallarının getirdiği gelirler.

MADDE 20. — İşçi Sigortaları İdaresinin her sigorta kolu için ayıracağı yedek akçaları aşağıda yazılı şekillerde işletilir.

a) Millî bankalara yatırmak ;

b) Devletin çıkardığı veya kefil olduğu tahvillere yatırmak ;

MADDE 21. — İşçi Sigortaları İdaresinin yapmakta olduğu işler arasında Ticaret Kanununa göre ticaretten sayılanların da bulunmasıyla, bu idarenin tacir hükmünde tutulması gerekmez.

İşçi Sigortaları İdaresinin alacakları, borçunun iflâsı veya ödemediği acizliği halinde Devlet alacakları ile aynı derecede sayılır.

İdarenin malları Ceza Kanunu bakımından Devlet malı hükmündedir.

MADDE 22. — İşçi Sigortaları İdaresi Muhasebe Umumiye, Arttırma ve Eksiltme ve İhale Kanunları hükümlerine ve Sayıştayın vize ve denetlerine bağlı değildir.

MADDE 19. — Kurumun gelirleri şunlardır :

a) İşçi sigortaları hakkındaki kanunlara göre genel olarak işverenlerin ve bazı sigorta kolları için ayrıca işçi ve hizmetlilerin ödeyecekleri primler,

b) İş Kanununun 30 ncu maddesine göre işçi ücretlerinden yapılan ceza kesintilerinden Çalışma Bakanlığınca Kuruma verilmesi uygun görülecek paralar ;

c) İş Kanununun 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120 nci maddeleriyle İşçi Sigortalarını ilgilendiren kanunlara göre İşverenler veya işçiler hakkında hükmedilecek para cezaları ;

ç) Gerçek veya tüzel kişiler tarafından başlanacak yahut vasiyet edilecek menkul ve gayrimenkul mallar ;

d) Kurumun menkul ve gayrimenkul mallarının getirdiği gelirler.

MADDE 20. — İşçi Sigortaları Kurumu her sigorta kolu için ayıracağı yedek akçaları aşağıda yazılı şekillerde işletebilir :

a) Millî Bankalara yatırmak ;

b) Devletin çıkardığı veya kefil olduğu tahvillere yatırmak ;

c) Gayrimenkul mal edinmek ve gayrimenkul karşılığı ödünç vermek.

Çeşitli hükümler

MADDE 21. — İşçi sigortaları Kurumunun ticaret ve işlem ve bağışlarından dolayı iflâs hükümleri yürümez.

Kurumun alacakları Devlet alacağı derecesinde imtiyazlıdır.

Kurumun malları Ceza Kanunu bakımından Devlet malı sayılır.

MADDE 22. — İşçi Sigortaları Kurumu Muhasebe Umumiye, Arttırma Eksiltme ve İhale Kanunları hükümlerine ve Sayıştayın vize ve denetlerine bağlı değildir.

Hü.

MADDE 23. — İşçi sigortaları idaresinin her türlü dâva ve işleri ilgili mahkeme veya makamlarca ivedilikle sonuçlandırılır.

MADDE 24. — İşçi Sigortaları idaresi, Bakanlar Kurulu kararına dayanarak, Maliye Bakanlığının kefilliği ile Millî Bankalarda (1 000 000) liraya kadar ödünç para alabilir.

GEÇİCİ MADDE — İşçi sigortaları İdaresinin kurulmasında, ilk yılın yönetim giderler bütçesiyle memur ve hizmetliler kadroları doğrudan doğruya Çalışma Bakanlığınca tesbit edilir.

MADDE 25. — Bu kanun 1 Ocak 1946 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 26. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başb.	Ad. B.	M. S. B.
Ş. Saracoğlu	R. Türel	A. R. Artunkal
İçiş. B.	Dışiş. B. V.	Ma. B.
Hilmi Uran	N. E. Sumer	N. E. Sumer
M. E. B.	Ba. B.	Eko B.
Yücel	Sırrı Day	Fuad Sirmen
Sa. ve So. Y. B.	G. ve T. B.	Ta. B.
Dr. S. Koonuk	Suad H. Ürgüblü	Ş. R. Tatipoğlu
Ulaş. B.	Ti. B.	Ça. B.
A. F. Cebesoy	R. Karadeniz	Dr. S. Irmak

Geçici K.

MADDE 23. — Kurumun her türlü dâva ve işleri ilgili mahkeme ve makamlarda ivedilikle sonuçlandırılır.

MADDE 24. — Bu kanunun 19 ve 20 nevi maddelerinde yazılı kaynaklardan sağlanan gelirler ve primlere kurumca sigortalılara ve sigorta kanunlarına göre hak sahibi sayılan kimselere verilen ödenekler ve yapılan yardımlar kazanç, buhran, muvazene, hava kuvvetlerine yardım, veraset ve intikal vergilerinden bağıstır.

3008 sayılı İş Kanununun 105 nevi maddesi hükmü mahfuzdur.

MADDE 25. — Hükümet teklifindeki 16 nevi madde aynen.

MADDE 26. — İşçi Sigortaları Kurumu, Bakanlar Kurulu kararına dayanarak, Maliye Bakanlığının kefilliği ile Millî Bankalardan (1 000 000) bir milyon liraya kadar ödünç para alabilir.

GEÇİCİ MADDE — Hükümet teklifindeki muvakkat madde aynen.

MADDE 27. — Hükümet teklifindeki 25 nevi madde aynen.

MADDE 28. — Hükümet teklifindeki 26 nevi madde aynen.